ZAND

Ander werk van Hugh Howey
Silo (roman, 2013)
Schakel (roman, 2014)
Stof (roman, 2015)

HUGH HOWEY

Zand

Vertaald door Alexandra van Raab van Canstein

AMSTERDAM · ANTWERPEN

Voor de getroffenen

Oorspronkelijke titel *Sand*
Oorspronkelijke uitgever Century

Copyright © 2014 Hugh Howey
Copyright vertaling © 2016 Alexandra van Raab van Canstein /
Uitgeverij Q, Spui 10, 1012 WZ Amsterdam

Omslag Monique Gelissen naar een ontwerp van Jason Gurley
Omslagbeeld © Jason Gurley

ISBN 978 90 214 0134 8 / NUR 333
www.uitgeverijQ.nl

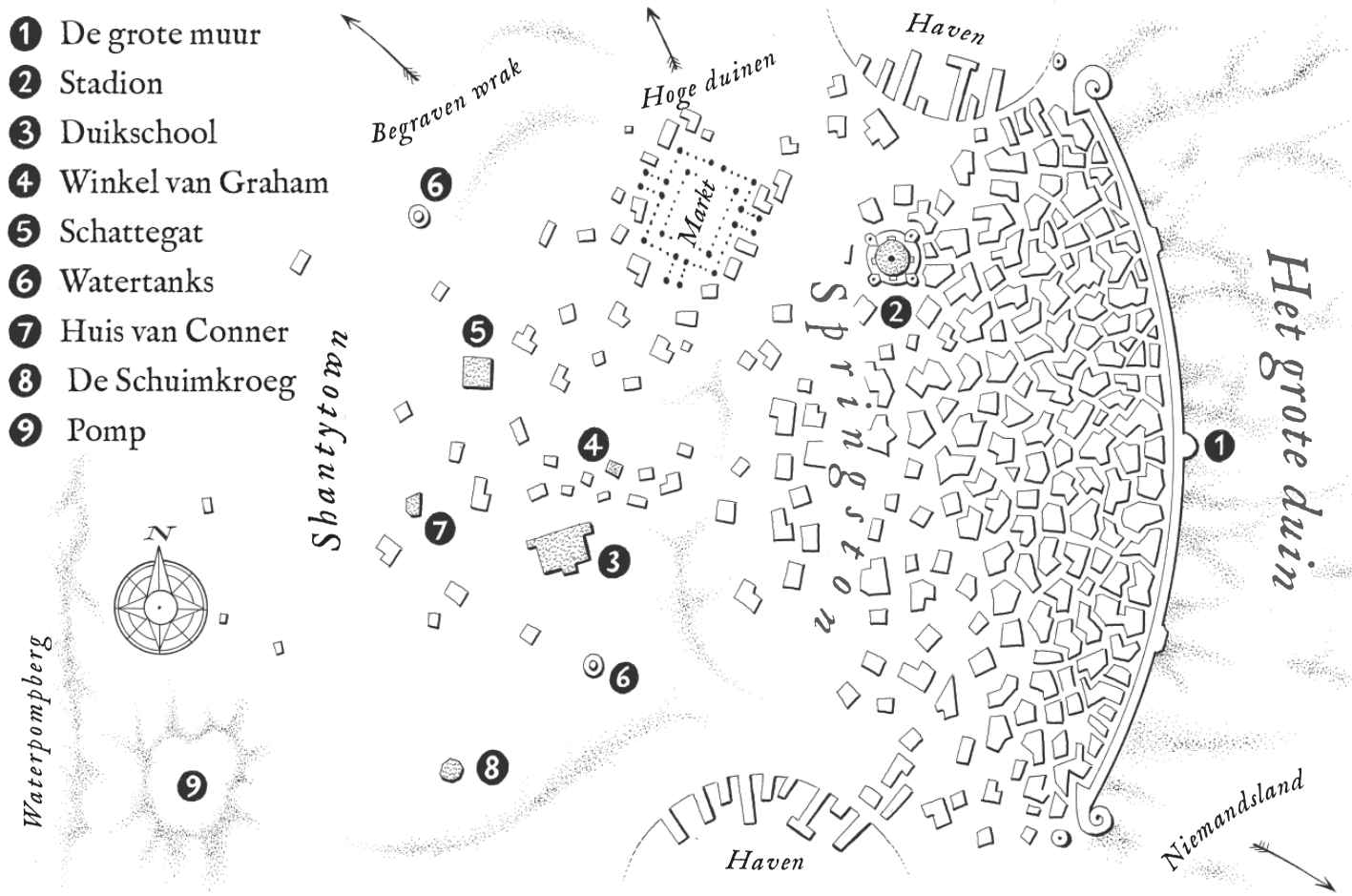
1 De grote muur
2 Stadion
3 Duikschool
4 Winkel van Graham
5 Schattegat
6 Watertanks
7 Huis van Conner
8 De Schuimkroeg
9 Pomp
Begraven wrak
Hoge duinen
Haven
Market
Shantytown
Springston
Het grote duin
Waterpompberg
N
Haven
Niemandsland

DEEL I

DE GORDEL VAN DE BEGRAVEN GODEN

1

De vallei der duinen

PALMER

Het licht van de sterren leidde hen door de vallei der duinen de noordelijke woestijn in. Een twaalftal mannen achter elkaar, hun zanddoek om de hals geknoopt en omhooggetrokken over neus en mond, in krakend leer, met klapperende foedralen. De route was omslachtig, maar een rechtstreekse koers betekende keer op keer door het mulle zand van de heuvels omhoogploeteren en de loeiende wind rond de toppen trotseren. Je had de lange weg en de moeilijke weg, en de piraten van de noordelijke woestijn kozen zelden voor de moeilijke.

Palmer hield zich afzijdig terwijl er om hem heen ruwe grappen werden gemaakt en sterke verhalen over allerlei soorten buit werden uitgewisseld. Een stukje verderop liep zijn vriend Hap, die probeerde aan te pappen met de oudere mannen. Het was niet bepaald verstandig om met een troep bandieten de woestijn te doorkruisen, maar Palmer was een zandduiker. Zijn leven draaide om die smalle grens tussen waanzin en gezond verstand. En daar kwam bij dat deze onwelriekende piraten met hun lange baarden hem een maandloon hadden beloofd voor twee dagen werk. Een voettocht door de woestijn en een snelle duik waren niets in vergelijking met een stapel klinkende munt.

De luidruchtige rij mannen slingerde zich langs een steil duin, kwam uit de luwte en trok tegen de wind in verder. Palmer knoopte zijn wapperende zanddoek wat steviger vast en propte de rand onder zijn zandbril om hem op zijn plaats te houden. Het zand striemde de rechterkant van zijn gezicht waardoor hij wist dat ze naar het noorden gingen. Daarvoor hoefde hij niet naar de sterren te kijken, net zomin als naar de hoge bergpieken in het westen. De windkracht kon aanzwellen of afnemen, maar de windrichting was even onveranderlijk als de baan van de zon. Altijd uit het oosten, en het meegevoerde zand verzamelde zich in Palmers haar, vulde zijn oren,

hoopte zich op tot sikkelvormige, wandelende duinen en begroef de wereld onder honderden meters helse korrels.

Het woeste gelach van de mannen bedaarde en Palmer begon de andere stemmen in het woestijnkoor te onderscheiden. Zoals het kermen van de wind, en het harde gesuis van golven vliegend zand die tegen de duinen uiteenspatten en als zandstralen langs de mannen schuurden. Zand tegen zand maakte het sissende geluid van een ratelslang die elk moment aan kan vallen. Op het moment dat hij dit dacht, zag hij dat de rimpeling in het duin naast zich niet zomaar een rimpeling was. De slang gleed weg en verdween in zijn hol, even bang voor Palmer als Palmer voor hem.

Er waren meer geluiden. Er was het gerammel van de zware uitrusting op zijn rug: de luchtflessen en het duikpak, het vizier en de vinnen, zijn ademautomaat en zijn bakens; alles wat hij nodig had voor zijn vak. In het westen klonk de roep van coyotes, die hun doordringende kreten met de wind mee op reis stuurden om andere roedels op afstand te houden. Nu riepen ze dat er mannen aankwamen.

En op de achtergrond van deze ontelbare stemmen klonk de hartslag van het woestijnzand zelf, het geroffel dat nooit ophield en dag en nacht tot diep in je botten voelbaar was, dag en nacht, van de moederschoot tot het graf. Het was een diep gerommel dat kwam uit Niemandsland, ver weg in het oosten, als een donderend onweer, de bommen van de rebellen of de scheten van de goden; je mocht zelf kiezen welk lulverhaal je geloofde.

Palmer luisterde naar dat dreunende geluid in de verte en dacht aan zijn vader. Zijn mening over zijn pa was even veranderlijk als de vorm van de duinen. Soms vond hij hem een lafaard omdat hij er in de nacht tussenuit was geknepen. Soms vond hij hem een held omdat hij het Niemandsland in had durven trekken. Iemand die een gebied betrad waaruit nog nooit een levende ziel was teruggekeerd, dwong een zeker ontzag af. Het was moeilijker om respect te hebben voor een klootzak die daarbij zijn vrouw en vier kinderen in de steek had gelaten.

Er zat een inkeping in de steile duinenrij in het westen, een opening in het zand waardoor een groot, met sterren bezaaid stuk hemel zichtbaar werd. Palmer richtte zijn blik erop, zoekend naar iets

om zijn aandacht van zijn vader af te leiden. Het silhouet van de onbegaanbare Steenbergen was zelfs zonder maan zichtbaar. De indrukwekkende scherpgetande kam stak af tegen een zwarte leegte waar de sterrenbeelden abrupt ophielden.

Iemand pakte Palmer bij zijn elleboog en toen hij naast zich keek zag hij Hap die zich in de rij had laten terugzakken om hem op te zoeken. Het gezicht van zijn vriend werd van onderaf beschenen door het gedempte licht van de duiklamp om zijn hals.

'Probeer je de eenzame held uit te hangen?' siste Hap, zijn stem gesmoord door zanddoek en wind.

Palmer sjorde zijn zware duikuitrusting omhoog en voelde opeens het zweet dat gevangenzat tussen zijn hemd en de canvas rugzak. 'Ik probeer helemaal niks uit te hangen,' antwoordde hij. 'Gewoon aan het nadenken.'

'Oké. Maar maak ook eens een praatje met de anderen, man. Ik wil niet dat ze denken dat je een of andere psychopaat bent.'

Palmer lachte. Hij keek even over zijn schouder om te zien hoe ver de kerel achter hen was en waar de wind hun woorden heen blies. 'Echt niet?' vroeg hij toen. 'Want dat zou eigenlijk wel cool zijn, toch?'

Hap leek hier over na te moeten denken. Hij bromde iets. Was waarschijnlijk pissig dat hij er zelf niet op was gekomen.

'Weet je zeker dat we betaald krijgen voor deze duik?' vroeg Palmer op gedempte toon. Hij onderdrukte de neiging het zand uit zijn oren te peuteren, wetende dat het dan alleen maar meer zou gaan irriteren. 'Ik heb geen zin om nóg een keer opgelicht te worden.'

'Nee man, deze kerels hebben een erecode.' Hap sloeg hem op zijn schouder, zweet vermengde zich met zand tot modder. 'Maakt u zich geen zorgen, hoogheid. We worden betaald. Een snelle duik, beetje zand in onze longen en zondagavond zitten wij met een koel drankje in het Schattegat. Shit man, misschien bestel ik wel een lapdance bij je moeder.'

'Rot op,' zei Palmer en hij duwde de arm van zijn vriend van zich af.

Hap lachte. Hij sloeg Palmer opnieuw op zijn schouder en liet zich verder terugzakken in de rij om met de anderen nog meer grappen

over Palmers moeder te maken. Palmer had ze allemaal al eerder gehoord. Ze werden iedere keer minder grappig. Terwijl hij alleen verder liep, dwaalden zijn gedachten af naar de puinhoop die zijn familie was. Zijn bezwete nek koelde af in de avondbries en er bleef steeds meer zand in plakken. Dat koele drankje in het Schattegat klonk eerlijk gezegd helemaal niet slecht.

2

De gordel van de goden

In de luwte van een hoog duin was een kamp opgeslagen, een slordige verzameling van tenten die stonden te klapperen in de rondwervelende wind. Toen de groep mannen arriveerde, brandde er een groot vuur waarvan de knetterende gloed die opsteeg tot boven de duinen hun door een labyrint van schaduwen de weg had gewezen. Uit de tenten kwamen andere mannen tevoorschijn en er volgden mannelijke begroetingen van elkaar vastpakken en op de schouders slaan, lompe omhelzingen waarbij het zand alle kanten op vloog. De mannen streken over hun lange baard en wisselden roddels en grappen uit alsof ze elkaar lang niet hadden gezien. Bepakking werd op de grond gegooid, veldflessen bijgevuld uit een ton. Tegen de twee jonge duikers werd gezegd dat ze bij het vuur moesten wachten terwijl een paar mannen kalmpjes op weg gingen naar een grote tent die tussen twee steile duinen was opgetrokken.

Palmer was blij dat hij kon zitten. Hij liet de rugzak van zijn schouders glijden en zette die zorgvuldig bij het vuur. Met zijn rug tegen zijn spullen en zijn pijnlijke benen opgetrokken, genoot hij van de flakkerende warmte van het brandende hout.

Hap ging bij twee mannen zitten waarmee hij tijdens de voettocht had gekletst. Palmer luisterde naar hun gebekvecht en gelach en staarde naar de brandende houtblokken in het vuur. Hij dacht aan thuis, Springston, waar het een misdaad was een boom om te hakken voor brandhout, waar de huizen werden verwarmd en de lucht werd

verpest door briketten van gedroogde stront, waar de gasinstallatie de ene dag brandde en de volgende een hele familie geluidloos ombracht in hun slaap. In de woestijn maakte dat soort dingen niet uit. De her en der verspreide bosjes stonden er om met de grond gelijk te worden gemaakt. Het enkele dier was er om opgegeten te worden. Een opborrelende bron werd leeggeslurpt tot hij droog stond.

Palmer kroop wat dichter bij het vuur en strekte zijn handen ernaar uit. Hij had het koud gekregen in zijn doorzwete hemd met de avondbries in zijn nek, denkend aan thuis. Een uitbarsting van stemmen brak door de oplaaiende vlammen heen en hij glimlachte. Hij lachte met de anderen mee. En toen zijn verkrampte maag rommelende geluiden maakte, loog hij en zei dat het door de honger kwam. De waarheid was dat hij een heel slecht gevoel had bij deze klus.

Om te beginnen kende hij geen van deze mannen. En dat terwijl zijn zus hem altijd had gezegd uit de buurt van dit soort barbaren te blijven, zelfs als hij ze wél kende. Hap had voor deze groep ingestaan, maar kon hij daar echt op vertrouwen? Palmer draaide zich om en keek naar zijn vriend die grappen maakte bij het licht van het vuur, zijn gezicht wazig oranje in de gloed, zijn armen een druk bewegende vlek. Sinds de duikschool was hij zijn beste vriend. Palmer geloofde dat ze meer voor elkaar overhadden dan voor wie dan ook in deze zandwereld. Dat gaf wel enige waarde aan het woord van Hap.

Achter Hap, geparkeerd tussen twee steile duinen, stonden twee zandzeilers met opgerolde zeilen en gestreken mast. De schepen stonden te wiegen op hun smalle glijders, de identieke rompen bijeengehouden door resten tin die uit de diepten naar boven waren gehaald. Over de boeg van beide schepen was een geknoopt net gespannen – zijn vader noemde dat de trampoline – en Palmer herinnerde zich de dagen dat hij met zijn vader aan de oostkant van de muur ging zeilen, juichend wanneer bij een windvlaag de ene romp uit het zand omhoogkwam, zijn vader grijnzend onder de opwapperende zanddoek alsof hij alles helemaal onder controle had. Palmer miste dat gevoel van snelheid. Het leven was een trage kruiptocht door het zand geworden. Misschien dat deze jongens, als de klus gedaan was, Hap en hem een lift naar de stad konden geven. Alles

liever dan het nachtelijke lopen en het kamperen in de luwte van een blakerend duin.

Een paar mannen die uit Springston met hen mee waren gelopen, ploften neer in de slordige kring om het vuur. De meesten van hen waren oud, ergens achter in de veertig, meer dan twee keer zo oud als Palmer, en hadden daarmee de gemiddelde levensverwachting bereikt. Ze hadden de donkere, gelooide huid van nomaden, van woestijnvolk, zigeuners. Mannen die sliepen onder de sterren en ploeterden onder de zon. Palmer nam zich voor dat hij er nooit zo uit zou gaan zien. Hij zou snel fortuin maken, snel tegen dat lot uit de loterij oplopen, en Hap en hij zouden als helden terugkeren naar de stad voor een leven in de schaduw. Een duin aan vermogen zou oude zonden kwijtschelden. Ze zouden een duikwinkel beginnen, materiaal verkopen en repareren, de uitrusting verzorgen van de arme sukkels die onder het zand hun leven op het spel zetten. Dankzij de idioten die het grote geld najoegen, zouden ze een regelmatig inkomen hebben. Het grote geld, precies waar Hap en hij nu op uit waren.

Er ging een fles rond. Palmer zette hem aan zijn lippen en deed alsof hij een slok nam. Hij schudde zijn hoofd en veegde zijn mond af terwijl hij zich opzijboog om de fles door te geven aan Hap. Gelach deed het vuur knetteren, stuurde de vonken omhoog naar de glinsterende hemel.

'Jullie twee.'

Palmer voelde een zware hand op zijn schouder. Hij draaide zich om en zag Moguhn, de zwarte piraat die hen door de duinen had geleid. Moguhn keek op Hap en hem neer, de sterren verdwenen achter zijn silhouet.

'Brock kan jullie nu ontvangen,' zei hij. De bandiet draaide zich om en verdween in het duister achter het vuur.

Hap lachte, nam nog een slok en gaf de fles aan de bebaarde man naast zich. Hij kwam overeind en glimlachte naar Palmer, een vreemde glimlach, bolle wangen. Toen draaide hij zich om en spuugde in het vuur, deed de vlammen en het gelach oplaaien. Hij sloeg Palmer op zijn schouder en liep snel achter Moguhn aan.

Palmer griste eerst zijn spullen bij elkaar, hij vertrouwde niemand genoeg om er op te letten. Toen hij ze had ingehaald greep Hap hem

bij zijn arm en trok hem naar zich toe. Samen liepen ze achter Moguhn aan over het aangestampte zandpad tussen de vuurplaats en de groep tenten.

'Cool blijven,' siste Hap. 'Dit is onze kans om naam te maken.'

Palmer gaf geen antwoord. Wat hij wilde was voldoende munt om te kunnen stoppen, niet zich bij deze bende bewijzen en er lid van worden. Hij likte aan zijn lippen die nog steeds brandden van de alcohol en vervloekte zichzelf omdat hij nooit had leren drinken. Hij moest nog veel inhalen. Hij dacht aan zijn jongere broers en dat hij de volgende keer tegen ze zou zeggen dat ze niet dezelfde fouten moesten maken als hij. Leer duiken. Leer drinken. Verspil geen tijd met het leren van dingen waar je niets aan hebt. Probeer op je zus te lijken en niet op mij. Dat zou hij zeggen.

Bij het licht van de sterren was Moguhn bijna niet te zien, maar tegen de achtergrond van de tenten die gloeiden door het flakkerende lantaarnlicht werd hij weer zichtbaar. Iemand gooide een flap opzij waardoor het licht naar buiten stroomde als een explosie van insecten. Het schijnsel van de duizenden sterren verbleekte en alleen de oorlogsgod bleef helder stralend achter. Het was Colorado, het grote zwaarddragende sterrenbeeld van de zomerhemel, met zijn gordel van drie sterren op een rij die naar hun pad leek te wijzen, alsof hij hen de weg toonde.

Palmers blik verplaatste zich van die drie juwelen naar het lint van ijsvuur dat weer tot leven kwam toen de tent dichtviel. Dit lint van ontelbare sterren strekte zich over de hele hemel uit, van de duinen tot aan de horizon. In de stad was het onmogelijk het ijsvuur te zien vanwege alle gaskachels die daar 's nachts brandden. Dit was het kenmerk van de woestijn, het teken boven zijn hoofd waardoor hij wist dat hij heel ver van huis was, dat hij zich midden in de woeste wildernis bevond. En niet alleen in een wildernis van zand en duinen, maar in de wildernis van het leven, die tijd tussen zijn twintigste en dertigste wanneer een man de beschutting van zijn jeugd achter zich laat en nog geen zin heeft om zelf een onderdak te bouwen. De tentloze jaren. De heldere en oogverblindende jaren waarin mannen ronddwalen als planeten.

Er schoot een streep van licht langs die bakens aan de hemel, een

vallende ster, en Palmer vroeg zich af of hij daar niet het meest op leek. En Hap ook, zij allebei. Ze waren op weg, en ze hadden haast. Een flits en ze waren verdwenen, een nieuwe bestemming tegemoet.

Hij struikelde, van al dat naar boven kijken viel hij bijna over zijn eigen voeten. Voor hem dook Hap achter Moguhn aan de grootste tent in. Het canvas ritselde als het geluid van laarzen in rul zand, de wind joeg huilend van duin naar duin en de sterren boven hem werden opgeslokt door het licht.

3
De kaart

De mannen in de tent keken op toen Hap en Palmer langs de flap glipten. Tegen het tentdoek krabbelde de wind met speelse vingers, een avondbries die vroeg of hij er ook in mocht. Binnen was het warm van de lichamen en het rook er als een bar na een ploegendienst: zweet, zelfgestookte drank en kleren die een maand niet waren gewassen.

Een duin van een kerel wenkte de twee jongens naar zich toe. Palmer nam aan dat dit Brock was, de aanvoerder van deze bende die de noordelijke woestijn had opgeëist, een indrukwekkende figuur die uit het niets leek te zijn verschenen, zoals wel vaker gebeurt bij piratenleiders. Het ene jaar maken ze nog bommen, in dienst van een ander, en dan worden ze door een opeenvolging van sterfgevallen ineens naar de top gepromoveerd.

Palmers zus had gezegd dat hij uit de buurt van dit soort mannen moest blijven. Volgens Vic waren alle mannen leugenaars, maar degenen die in staat waren leiding te geven – de mannen die andere mannen konden belazeren – waren de ergste van allemaal. In plaats van naar zijn zus te luisteren, liep Palmer de man tegemoet. Hij zette zijn spullen neer naast een stapel kratten en een ton met water of rum. Een stuk of acht mannen stonden om een wankele tafel in het midden van de tent. Aan de middelste tentstok hing een

lamp die heen en weer slingerde door het getrek en geduw van de wind aan het tentframe. Dikke armen, bezaaid met tatoeages, lagen als kleine boomstammen op tafel. De tatoeages waren versierd met littekens die werden gemaakt door zand in een open wond te wrijven.

'Maak eens wat ruimte,' zei Brock. Zijn accent was opvallend en moeilijk te plaatsen, zangerig als dat van de zigeuners ten zuiden van Laag Pub of de oude tuinders van de oase in het westen. Hij wapperde met zijn hand tussen twee mannen alsof hij vliegen van een bord eten joeg en zonder al te veel gemopper schoven de twee bebaarde kerels opzij. Hap koos een plaats aan de tafel die tot hun middel kwam en Palmer ging naast hem staan.

'Jullie hebben van Danvar gehoord,' zei Brock zonder zich om kennismaking of andere plichtplegingen te bekommeren. Het leek op een vraag maar dat was het niet. Het was een veronderstelling, een verklaring. Palmer keek de tafel rond en zag dat heel wat mannen hem aan stonden te staren terwijl ze hun lange, in elkaar gevlochten baarden streelden. Hier bracht het spreken over een legende geen uitbarsting van hilariteit teweeg. Hier keken volwassen mannen naar onbehaarde jongens alsof ze hun vlees aan het keuren waren. Maar geen van deze mannen had de gezichtstatoeages van de kannibalen uit het verre noorden, dus Palmer ging ervan uit dat Hap en hij werden gekeurd voor de klus en niet voor een of andere stoofschotel.

'Iedereen heeft van Danvar gehoord,' fluisterde Hap, en Palmer hoorde het ontzag in de stem van zijn vriend. 'Staat hier hoe we er moeten komen?'

Palmer keek naar Hap en volgde toen zijn blik naar de tafel. Een groot stuk perkament werd bij de hoeken vastgehouden door vlezige knuisten, druipende bekers en een rokende asbak. Palmer raakte de rand van het perkament even aan en voelde dat het vlekkerige bruine materiaal dikker was dan gewoon perkament. Het leek op de gelooide en opgerekte huid van een coyote en voelde broos aan alsof het erg oud was.

Een van de mannen lachte om Haps vraag. 'Je bént er al,' brulde hij.

Over de oude tekening dreef een rookwolk, als een zandstorm van bovenaf gezien. De worstenvinger van Brock wees op de kaart naar de sterren waar Palmer zojuist nog in het echt naar had staan staren.

'De gordel van de grote strijder Colorado.' De mannen om de tafel hielden op met drinken en kletsen. Hun baas was aan het woord. Zijn vinger bleef rusten bij een ster die iedere jongen kende. 'Laag Pub,' zei hij, zijn stem ruw als de zanderige wind. Maar dat was niet de naam van de ster, zoals Palmer hem had kunnen vertellen. Laag Pub was een wetteloos stadje dat vanuit het niets ten zuiden van Springston was verrezen. De twee steden hadden een slechte verstandhouding vanwege ruzies om water- en oliebronnen. Palmer zag hoe Brock de gordel volgde, zijn vinger als een zandzeiler die over al dat omstreden land van de ene stad naar de andere zeilde. Het was een langgerekt gebaar, alsof hij een verborgen betekenis duidelijk wilde maken.

'Springston,' verkondigde hij terwijl zijn vinger bij de middelste ster bleef rusten. Thuis, dacht Palmer. Zijn ogen gleden over de rest van de kaart, een doolhof van lijnen en bekende groeperingen van sterren, van pijltjes en schaalaanduidingen, van door de jaren heen gemaakte notities in meer of minder verbleekte inkt, ontelbare opgetekende stemmen die in de marges discussieerden.

De dikke vinger ging verder op zijn tocht naar het noorden, als die sterren tenminste inderdaad Laag Pub en Springston voorstelden.

'Danvar,' zei Brock, en hij tikte met zijn vinger op de tafel. Hij wees naar de derde ster in de gordel van de grote Colorado. De kaart leek aan te geven dat de begraven wereld van de goden was ontworpen volgens hetzelfde patroon als dat van de sterrenhemel. Alsof de mens gevangenzat tussen gespiegelde werelden boven en onder. De tent zwaaide heen en weer toen Palmer dit dacht.

'Hebben jullie Danvar gevonden?' vroeg Hap.

'Yep,' zei iemand, en het roken en drinken werd hervat. De opkrullende huid met de kaart dreigde dicht te rollen door het optillen van een beker.

'We hebben de indruk van wel,' zei Brock met dat vreemde accent van hem. 'Jullie twee gaan ons zekerheid geven.'

'Het schijnt dat Danvar op vijftienhonderd meter ligt,' mompelde

Palmer. Toen de tafel stilviel, keek hij op. 'Er is nog nooit iemand zo diep gedoken, zelfs niet tot de helft.'

'Niemand?' klonk het. 'Ook je zus niet?'

Uit de baarden klonk een geamuseerd gepruttel. Palmer had er al op gerekend dat ze ter sprake zou komen.

'Het is geen vijftienhonderd meter,' zei Brock terwijl hij zijn vlezige hand hief. 'Vergeet de volksverhalen. Danvar ligt hier. Meer buit dan in heel Springston. Hier ligt de antieke metropool. De plaats van de drie begraven steden van dit land is bepaald aan de hand van de sterren in de gordel van Colorado'. Met samengeknepen ogen keek hij eerst naar Hap en toen naar Palmer. 'Jullie tweeën hoeven het alleen te bevestigen. We hebben een echte kaart nodig, niet deze huid.'

'Over hoe diep hebben we het?' vroeg Hap.

Palmer keek naar zijn vriend. Hij was ervan uitgegaan dat dit allang besproken was. Nu vroeg hij zich af of ook het loon dat hem was beloofd een verzinsel van zijn vriend was geweest. Ze waren hier dus niet om een ongekend grote buit binnen te halen; ze waren hier om naar geesten te duiken, om naar een legende te zoeken.

'Achthonderd meter.'

Het antwoord deed iedereen verstommen behalve de huilende wind.

Palmer schudde zijn hoofd. 'Ik denk dat u enorm overschat wat een duiker…'

'We hebben de eerste tweehonderd meter uitgegraven,' zei Brock. Hij tikte weer op de kaart. 'En op deze kaart staat dat de hoogste gebouwen tot tweehonderdvijftig komen.'

'Dus dan houd je over…' Hap aarzelde, wachtte ongetwijfeld tot iemand anders het rekenwerk zou doen.

Het licht van de slingerende lamp leek te dimmen en de hoeken van de kaart werden wazig toen Palmer met het antwoord kwam. 'Driehonderdvijftig meter,' zei hij duizelig. Met dubbele flessen was hij een paar keer tot tweehonderdvijftig meter gegaan. Hij kende mensen die de driehonderd meter hadden gehaald. Zijn zus en een paar anderen doken tot vierhonderd, sommigen beweerden vijfhonderd. Hap had hem niet verteld dat ze zo diep zouden duiken, en ook niet dat ze een stel goudzoekers gingen helpen hun tijd te ver-

doen met zoeken naar Danvar. Palmer was even bang geweest dat ze voor de rebellen werkten, maar dit was nog erger. Dit waanidee ging niet over macht maar over rijkdom.

'Driehonderdvijftig is geen probleem,' zei Hap. Hij zette zijn handen met gespreide vingers op de kaart en boog zich naar voren alsof hij de aantekeningen bestudeerde. Waarschijnlijk was zijn vriend ook duizelig, dacht Palmer. Het zou voor hen allebei een record zijn.

'Ik wil alleen weten of het echt hier is,' zei Brock terwijl hij op de kaart sloeg. 'We hebben exacte coördinaten nodig voor we verder graven. Dat klotegat dat we gemaakt hebben is bijna niet open te houden.'

Er klonk instemmend gebrom van de mannen die waarschijnlijk al het graafwerk moesten doen. Een van hen lachte naar Palmer. 'Jouw moeder weet wel hoe ze een gat moet openhouden, hè?' zei hij spottend, en het gebrom sloeg om in gelach.

Palmer voelde hoe het bloed naar zijn wangen steeg. 'Wanneer gaan we?' schreeuwde hij om boven die plotselinge hilariteit uit te komen.

En het gelach stierf weg. Zijn vriend Hap keek op van de raadselachtige kaart, zijn ogen groot en angstig. Angstig en ook een beetje verontschuldigend, omdat hij Palmer dat hele eind had meegenomen voor zulke waanzin. In zijn ogen was al een glimp te zien van het onheil dat hen te wachten stond.

4
De afgraving

Die nacht lag Palmer wakker in een volle tent en luisterde naar het snurken en hoesten van onbekenden. De wind huilde nog lang door, bracht het gefluister van zand mee naar binnen voor hij uiteindelijk ging liggen.

Het eerste licht was een opluchting, langzaam verkleurde de tent van zwart naar grijs naar crème, en toen zijn volle blaas het hem onmogelijk maakte nog langer te blijven liggen, wurmde Palmer zich